

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

СГ НТМ «Новий курс»

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

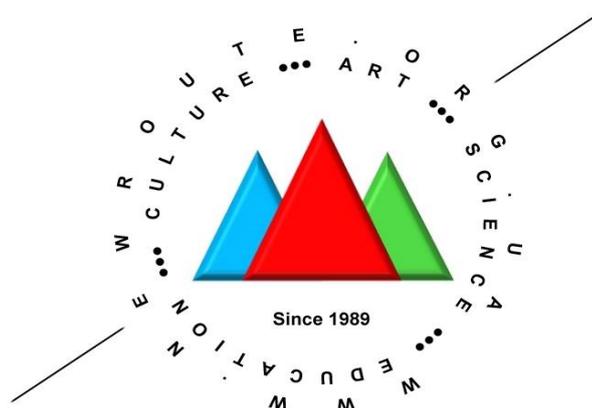
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU

ISBN 978-617-7886-73-9

DOI: 10.61718/mon202506

Publisher ID: 7886

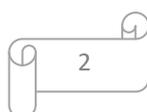

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Колективна монографія

Харків • СГ НТМ «Новий курс» • 2025

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

УДК 001:1
С70

Соціальні та гуманітарні аспекти сталого розвитку України та світу: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 133 с.

ISBN 978-617-7886-73-9
DOI: 10.61718/mon202506
www.newroute.org.ua

Рецензенти

Штулер Ірина Юрївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»

Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри слав'янської філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Рекомендовано до друку вченою радою наукової установи
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс»
(протокол № бмн-2025 від 28.06.2025)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій,
освітній, творчій, інформаційній сфері з 1989 року.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers.
Ідентифікатор видавця 7886. www.newroute.org.ua

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. Досліджуються проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, охорона здоров'я, соціальна робота, соціальне забезпечення, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики. Колективна монографія оприлюднюється за результатами проведення науково-практичної конференції «Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє», участь дистанційна. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів автори отримують електронні сертифікати. Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2025
© Автори, 2025

Розділ четвертий.

Виробничий потенціал, сфера послуг та екологічна складова їх сталого розвитку: промисловість, видавництво, поліграфія, туризм, готельно-ресторанна справа, екологія. ... 89

4.1.	<i>Kotmalova Olena, Labetska Marta</i> Інтерактивне пакування в індустрії дитячих товарів: дослідження концепції, функцій та потенціалу	... 89
4.2.	<i>Мирослава Кадиляк, Любомира Кулік</i> Особливості проектування та виготовлення 3d-пазлів з картону: від ідеї до реалізації	... 93
4.3.	<i>Літвак Ольга Анатоліївна</i> Екоінновації та зелене підприємництво як основа переходу до сталого розвитку: тренди, бар'єри та перспективи	... 107

Розділ п'ятий.

Психологія навчання, виховання та особистості педагога ... 126

5.1	<i>Крупник Світлана Андріївна, Кізь Ольга Богданівна</i> Розвиток критичного мислення молодших школярів: розробка програми формувальних впливів та перевірка її ефективності	... 126

Післямова. ... 132

*Розділ п'ятий***Психологія навчання, виховання та особистості педагога****Крупик Світлана Андріївна***Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка***Кізь Ольга Богданівна**

Кандидатка психологічних наук, доцентка

ORCID: 0000-0001-8571-0914

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка***5.1. Розвиток критичного мислення молодших школярів: розробка програми формувальних впливів та перевірка її ефективності**

Критичне мислення – це навичка, побудована на здатності проводити ретельний і продуманий аналіз питань, логічно мислити, порівнювати, класифікувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати, формулювати стратегію аргументації власної позиції, базуючись на фактах тощо. Навички критичного мислення сприяють перевірці інформації, визначенню її цінності, аналізу, узагальненню змісту тощо. Критичного осмислення потребує інформація, з якою учень стикається щодня, – в Інтернеті, ЗМІ, побуті тощо. Ця навичка дає змогу виявляти проблеми, продумувати рішення, досліджувати альтернативні шляхи розв'язання питань.

Креативне мислення дає змогу учням мислити нетрадиційно, гнучко, глибоко заникати в тему і ставити під сумнів загальноприйняті уявлення, правила, формулювати нові ідеї та сценарії, шукати альтернативні шляхи розв'язання проблем, покладаючись на творчі здібності. Креативність – ознака новаторського, інноваційного мислення.

Як наголошують І. Жаркова та О. Янкович, «критичне мислення не формується саме по собі. Для його розвитку потрібне керівництво з боку вчителя. Він має створити спеціальне середовище, а саме: визначити час і забезпечити умови для застосування критичного мислення; дати змогу учням вільно розмірковувати, висувати різні ідеї та думки; створити для учнів безризикове середовище, вільне від негативної оцінки; підтримати кожного учня у процесі формування критичних суджень; виявити уважність до критичних суджень учнів [1, с. 414].

Р. Угніч встановив, що «освітній процес має велике значення для розвитку мислення молодших школярів. Уроки в школі допомагають дітям розвивати навички аналізу, синтезу та узагальнення інформації. Вчителі використовують різні методи навчання, такі як ігри, завдання, вправи на логіку та групові проекти, щоб стимулювати мисленнєву активність учнів. Важливо також створювати умови для самостійного мислення та дослідження, щоб діти могли вільно виражати власні думки і знаходити розв'язки задач» [7, с. 155].

Для розвитку мислення у дітей важливо забезпечити їм різноманітні можливості для навчання і дослідження. Ігри, що стимулюють уяву і логічне мислення, навчальні завдання, що потребують розв'язання, а також читання і обговорення книг сприяють розвитку мислення. Створення сприятливих умов для його розвитку сприяє формуванню креативних, критично мислячих і компетентних особистостей [6, с. 83].

Беручи до уваги результати теоретичного та емпіричного етапів дослідження [2; 3; 4] та рекомендації О. Пометун [5] розроблено та запроваджено формувальний етап дослідження, який передбачав розробку спеціальних занять для учнів експериментальної групи. Заняття спрямовані на підвищення рівня розвитку критичного мислення молодших школярів. В основу програми формувальних впливів покладено методичний підхід «4 К», назва якого походить від перших чотирьох букв назви навичок англійською мовою «4 С»: критичне мислення (critical thinking), комунікація (communication), командна робота (collaboration), креативність (creativity).

Виходячи із викладеного, розроблено програму розвитку критичного мислення молодших школярів експериментального 4-А класу, яка включала 5 занять: Заняття 1: «Квест»; Заняття 2: «Супер-герої та їхні супер-здібності»; Заняття 3: «Мистецтво розслідування»; Заняття 4: «Секрети успіху»; Заняття 5: «Місто мрій». Заняття проходили один раз у тиждень тривалістю до 60 хв. Участь у заняттях брали усі учні 4-А класу незалежно від вихідного рівня розвитку критичного мислення. Додатково було організовано роботу із 8-ма молодшими школярами, які продемонстрували низький рівень розвитку критичного мислення за усіма діагностичними методиками. Із ними проведено 5 психокорекційних занять.

Після виконання усіх завдань формувального етапу дослідження, яке передбачало проведення п'яти занять на розвиток критичного мислення молодших школярів експериментального 4-А класу, психокорекційних занять для восьми учнів 4-А класу із вихідним низьким рівнем розвитку критичного мислення, було повторно проведено діагностику за тими ж методиками, що й перед формувальними впливами.

Аналіз відповідей показує, що три учні 4-А, які за результатами перейшли у групу дітей із високим рівнем розвитку критичного мислення, здатні логічно оцінювати ситуації, правильно розрізняти факти і думки, а також робити обґрунтовані висновки. До прикладу, ці учні коректно вибрали апельсин як той фрукт, що відрізняється від яблука, і правильно оцінювали інформацію без помилкових узагальнень. Вони також продемонстрували здатність вирішувати конфлікти через обговорення та допомогу, що свідчить про їхню розвинену здатність до аналізу і конструктивного підходу.

З іншого боку, два учні, які так і залишилися у групі з низьким рівнем розвитку критичного мислення, і після формувальних впливів показали проблеми з критичним аналізом і оцінкою інформації. Їхні відповіді свідчать про недостатню увагу до деталей або поверхнєве сприйняття інформації. До прикладу, вони знову вибрали неправильні відповіді на питання про фрукти та домашні тварини через відсутність обґрунтування своїх виборів, а також пропонували невірні підходи до вирішення конфліктів, такі як бійка чи ігнорування проблеми. Це свідчить про необхідність подальшої роботи над розвитком навичок критичного мислення у цих учнів, що може включати спеціальні навчальні та психокорекційні заходи, інтерактивні вправи та обговорення ситуацій для покращення їхньої здатності до аналізу і оцінки інформації.

Результати контрольного зрізу висвітлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Відсоткове співвідношення учнів експериментальної і контрольної груп за рівнем розвитку критичного мислення (тестові завдання)

Група Рівень	Експериментальна група				Контрольна група			
	до форм. експерименту		після форм. експерименту		до форм. експерименту		після форм. Експерименту	
	N=20	%	N=20	%	N=19	%	N=19	%
Високий	4	18%	7	35%	3	16%	3	16%
Середній	9	43%	11	55%	7	41%	9	43%
Низький	7	39%	2	10%	9	43%	7	41%

Контрольний зріз із використанням тестових завдань показав, що в експериментальній групі після формувальних впливів на 17% зросла кількість молодших школярів із високим рівнем розвитку критичного мислення, на 12% – із середнім рівнем та на 29% зменшилась кількість учнів із низьким рівнем розвитку діагностованого параметру. Натомість в контрольній групі показники змінилися не значуще: лише на 2% зменшилась кількість дітей із низьким рівнем розвитку критичного мислення та на 2% збільшилось із середнім рівнем. Показники високого рівня залишили без змін. Отже, виявлено позитивну динаміку у розвитку критичного мислення учнів 4-А класу (експериментальна група) у порівнянні з результатами учнів 4-Б класу (контрольна група), які не брали участі у програмі та психокорекційних занять, що підтверджує ефективність розробленої програми (див. рис. 1).

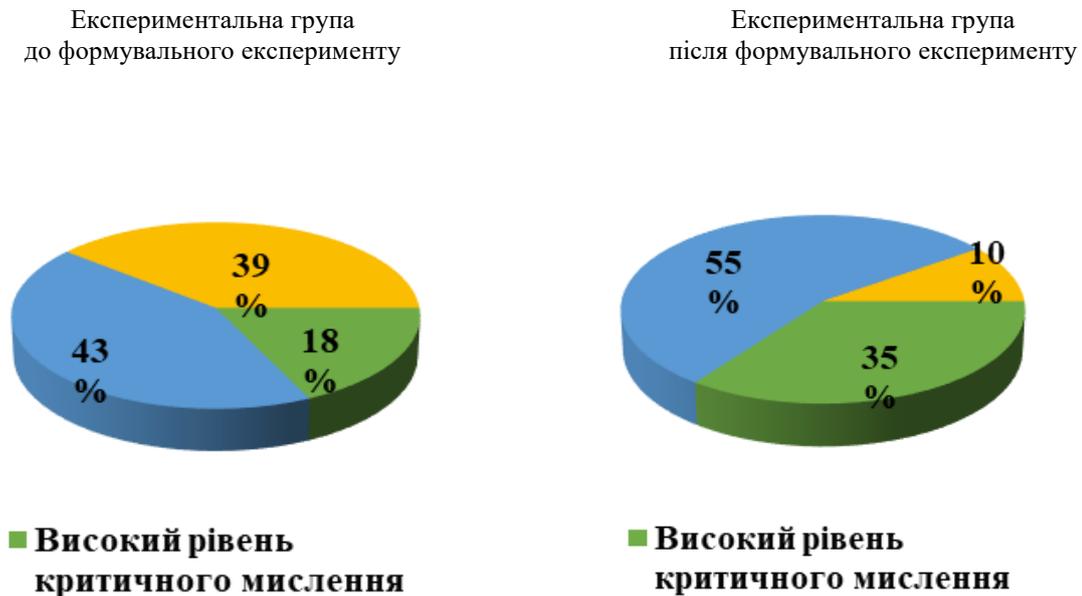

Рис. 1. Відсоткове співвідношення молодших школярів експериментальної групи за рівнем розвитку критичного мислення до та після формувальних впливів

Контрольний зріз підтвердив позитивний вплив формувального експерименту на рівень розвитку в молодших школярів експериментальної групи якості «узагальнення та абстрагування». Так, контрольний зріз із використанням методики «Виключення зайвого» Н. Белопольської доводить позитивну динаміку діагностованого параметру (див. табл. 2).

Таблиця 2

Відсоткове співвідношення учнів експериментальної і контрольної груп за рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування»

Група Рівень	Експериментальна група				Контрольна група			
	до форм. експерименту		після форм. експерименту		до форм. експерименту		після форм. Експерименту	
	N=20	%	N=20	%	N=19	%	N=19	%
Високий	5	26%	8	39%	6	31%	7	34%
Середній	7	36%	9	45%	7	37%	8	39%
Низький	8	38%	3	16%	6	31%	4	27%

Після формувальних впливів в експериментальній групі на 13% зросла кількість молодших школярів із високим рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування», на 9% – із середнім рівнем та на 22% зменшилась кількість молодших школярів із низьким рівнем діагностованого параметру (див. рис. 2).

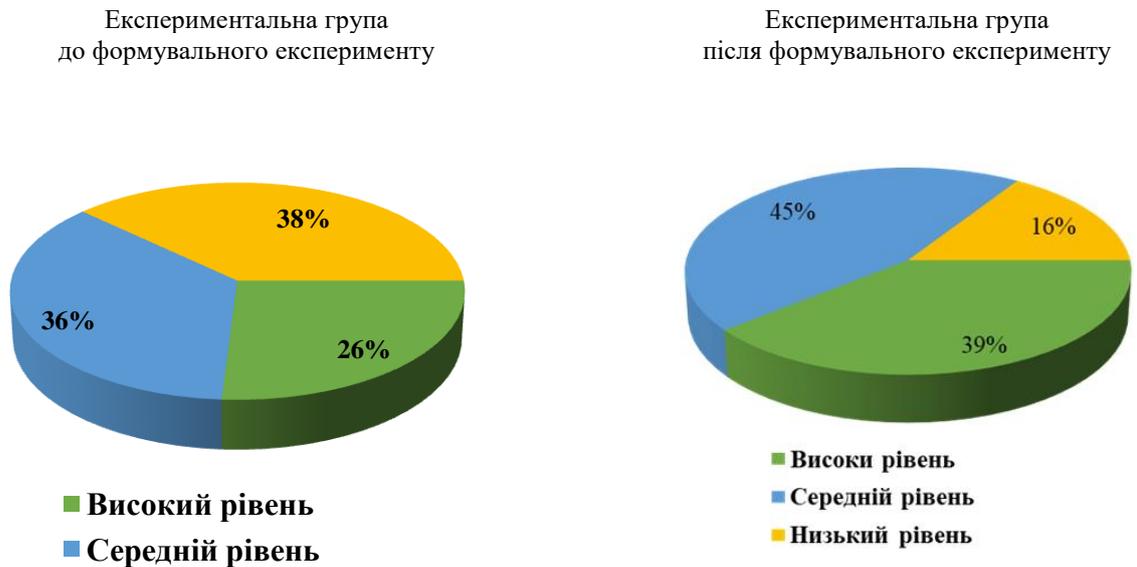

Рис. 2. Відсоткове співвідношення молодших школярів експериментальної групи за рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування» до та після формувальних впливів

Для порівняння, у контрольній групі зміни виявились не значущими: лише на 3% зросла кількість дітей із високим рівнем, на 2% – із середнім рівнем та на 4% зменшилось дітей із низьким рівнем. Отже, виявлено позитивну динаміку у розвитку якості «узагальнення та абстрагування» учнів 4-А класу (експериментальна група) у порівнянні з результатами учнів 4-Б класу (контрольна група), які не зазнали формувальних впливів, що підтверджує ефективність розробленої програми відсутності технічної можливості та часового ресурсу контрольний зріз щодо рівнів розвитку критичного мислення із використанням інтерактивних завдань не проводився.

Проведене дослідження доводить, що формування критичного мислення в молодших школярів є важливим аспектом діяльності надавача освітніх послуг, оскільки допомагає сформувати та розвинути особистість, яка здатна до аналізу та процесу осмислення нової інформації, її адекватної оцінки та критичного ставлення до неї, особу, яка прикладає зусилля для того, щоб отримати бажаний результат, вміє формулювати та висловлювати думку, здатна до аргументації та участі в дискусіях та вирішеннях проблемних ситуацій та прийнятті правильних рішень.

Розвиток критичного мислення молодших школярів є ключовим аспектом їхнього навчання і виховання, адже критичне мислення дозволяє дітям не лише ефективно засвоювати нову інформацію, але й застосовувати її в реальних життєвих ситуаціях. Основною метою має бути формування у дітей здатності аналізувати, оцінювати та синтезувати отримані знання, а також розвивати вміння ставити питання і шукати обґрунтовані відповіді.

На етапі початкової освіти критичне мислення успішно розвивається через інтерактивні та практичні завдання, що стимулюють дитячу цікавість і креативність. Використання ігор на логічне мислення, задач на розв'язання проблем, а також ситуаційних вправ допомагає дітям вчитися аналізувати інформацію, розуміти причинно-наслідкові зв'язки та формувати власні судження. Важливо також заохочувати дітей до висловлення своїх думок і аргументів, що сприяє розвитку навичок комунікації та переконання. Вчителі та батьки можуть підтримувати цей процес, створюючи сприятливе середовище для навчання. Це включає в себе організацію навчальних занять, що заохочують обговорення, розв'язання нестандартних завдань, а також аналіз різних точок зору. Регулярний зворотний зв'язок і підтримка з боку дорослих допомагає дітям коригувати помилки і вдосконалювати свої навички критичного мислення.

Розвиток критичного мислення у молодших школярів є комплексним процесом, що вимагає систематичного підходу і активної участі як вчителів, так і батьків. Це забезпечить дітям міцний фундамент для подальшого навчання і підготовки до вирішення складних задач у дорослому житті.

За підсумками дослідження вбачаємо за доцільне сформулювати практичні рекомендації, які можуть сприяти розвитку критичного мислення у молодших школярів:

➤ Заохочення запитань. Сприяння активному формулюванню запитань. Варто заохочувати учнів питати «чому?» і «як?». Це допомагає їм розуміти процеси і причини, а не просто запам'ятовувати факти.

➤ Обговорення різних точок зору. Проведення дискусії, де учні можуть висловлювати і обґрунтовувати свої точки зору. Це допомагає розвивати навички аргументації та критичного оцінювання різних поглядів.

➤ Аналіз і розв'язання проблем. Використання завдань, які вимагають розв'язання проблем. Це можуть бути ігри, задачі з реального життя або кросворди.

➤ Навчання учнів аналізувати ситуацію, оцінювати можливі рішення і вибирати найкраще.

➤ Розвиток навичок рефлексії. Запровадження практики, які допомагають учням рефлексувати над своїм навчанням. До прикладу, ведення журналу, де учні можуть записувати свої думки і оцінювати, що вони навчилися.

➤ Використання різноманітних джерел інформації. Ознайомлення учнів із різними джерелами інформації і навичками перевірки фактів. Це може включати бібліотеки, онлайн-ресурси, книги, статті тощо.

➤ Стимулювання творчого мислення. Включення творчих завдань, які сприяють нестандартному мисленню. Наприклад, просить учнів створювати свої історії або розробляти проекти на основі вивченого матеріалу.

➤ Інтеграція критичного мислення в навчальний процес. Включення елементів критичного мислення в усі предмети. Наприклад, у математиці учні можуть порівнювати різні методи розв'язання задач, а в літературі – аналізувати мотиви персонажів.

➤ Рольові ігри та симуляції. Використання рольових ігор, де учні можуть приймати рішення в умовах, що імітують реальні ситуації. Це дозволяє розвивати навички критичного мислення в контексті конкретних завдань.

➤ Формування уміння співпрацювати. Організація групових завдань, де учні повинні разом вирішувати проблеми і приймати рішення. Це сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді.

➤ Моделювання процесу критичного мислення. Показування учням, як ви особисто аналізуєте і оцінюєте інформацію. Демонстрація процесу прийняття рішень і пояснюйте свої міркування.

➤ Впровадження ігор для розв'язання проблем. Створення ігор та завдань, які вимагають від учнів вирішення реальних або вигаданих проблем (квест або інтелектуальна гра, де учні мають знайти рішення через аналіз та логіку).

➤ Створення концептуальних карт, розробка ментальних моделей. Використання концептуальних карт для допомоги учням в організації та структуризації інформації, що допомагає візуалізувати зв'язки між ідеями та концепціями. Допомога учням створювати ментальні моделі для розуміння складних концепцій (схеми, діаграми або графіки, що ілюструють її).

➤ Аналіз випадків і ситуацій. Використання казок, оповідань або історій, щоб обговорювати вчинки персонажів та їхні наслідки. Запитуйте учнів, що б вони зробили в подібній ситуації і чому.

➤ Розробка власних проєктів. Надання учням можливість розробляти власні проєкти або плани, пов'язані з темами уроків. Це може бути виготовлення моделей, створення презентацій або організації виставок.

➤ Проведення наукових експериментів, інтеграція технологій. Організація простих наукових експериментів, які дозволяють учням спостерігати і робити висновки на основі результатів. Це сприяє розвитку навичок спостереження та аналізу. Використання освітніх технологій та інтерактивних додатків для розвитку критичного мислення.

➤ Навчання через обговорення. Проведення групових обговорень тем або прочитаних текстів. Заохочування учнів висловлювати свої думки і слухати думки однокласників, що сприяє розвитку навичок аргументації і дискусії.

➤ Моделювання різних сценаріїв. Проведення моделювання різних сценаріїв для розв'язання проблем. Наприклад, створюйте сценарії для прийняття рішень у вигаданих ситуаціях та обговорюйте можливі результати.

➤ Використання самостійного навчання. Стимулювання учнів до самостійного навчання через дослідження, читання книг або перегляд відео на обрані теми. Після цього обговорення отримані знання та висновки.

➤ Постановка відкритих запитань і залучення до дебатові і дискусій. Використання відкритих запитань, що не мають однозначної відповіді, для стимулювання критичного мислення. Проведення невеликих дебатів або дискусій на різні теми, де учні можуть аргументувати свої позиції та аналізувати контраргументи.

➤ Залучення до діяльності в реальному житті. Організація екскурсій, відвідування музеїв або зустрічі з фахівцями, що дозволяють учням застосовувати критичне мислення в реальних ситуаціях.

Важливо створити для учнів сприятливе освітнє середовище, що сприяє розвитку критичного мислення. Це може включати стимулюючі завдання, дискусії та вправи, спрямовані на аналіз проблеми, пошук рішень та виправлення помилок. Другий аспект виникає в розумінні важливості виховання молодших школярів у дусі критичного мислення в їхньому повсякденному житті. Не менш важливою є роль вчителів у розвитку критичного мислення у молодших школярів. Вони мають створювати умови для активної участі дітей у навчальному процесі, пояснювати методи аналізу та обґрунтування висновків, а також надавати можливість для власного висловлення та вільного мислення.

Сучасному вчителю доцільно систематично використовувати різні методичні прийоми на різних рівнях навчання, у різних предметних галузях, у різних видах і формах роботи. Їхня сила в тому, що вони зосереджені не на запам'ятовуванні, а на осмисленому творчому процесі пізнання світу, ставлячи запитання молодшим школярам і творчо його розв'язуючи. Розвиток критичного мислення у молодших школярів є необхідною умовою для формування успішних, освічених та самостійних громадян. Виховання цієї важливої навички має на меті допомогти учням не лише засвоювати навчальний матеріал, але й активно взаємодіяти з ним, оцінювати його та застосовувати у повсякденному житті.

Застосування різноманітних педагогічних стратегій, таких як заохочення до ставлення запитань, обговорення різних точок зору та проведення наукових експериментів, дозволяє учням розвивати навички аналізу, синтезу та оцінки інформації. Такі підходи сприяють не лише інтелектуальному розвитку, але й формуванню соціальних і комунікативних навичок, необхідних для успішної взаємодії в суспільстві. Інтеграція технологій, самостійне навчання та участь у творчих проектах допомагають учням здобувати досвід у вирішенні реальних проблем і прийнятті обґрунтованих рішень. Це сприяє розвитку впевненості у власних силах та здатності критично оцінювати ситуації, що є важливим для майбутнього успіху в будь-якій сфері діяльності.

Формування критичного мислення в учнів є важливим компонентом діяльності педагога, який допомагає сформувати особистість, здатну до аналізу та осмислення інформації, процесів і явищ з різних сторін, готову прикладати зусилля для вирішення проблеми, здатну висловлювати власні судження і аргументувати їх, переосмислювати думки та приймати рішення.

Отже, розвиток критичного мислення у молодших школярів через різноманітні освітні методи та підходи є важливим аспектом сучасної освіти. Це не лише підвищує якість навчання, але й готує дітей до активної та свідомої участі у житті суспільства, де критичне мислення є ключовою навичкою для досягнення успіху та реалізації свого потенціалу.

Джерела.

1. Жаркова І., Янкович О. Технологія кейс-стаді в освітньому процесі НУШ як засіб розвитку критичного мислення молодших школярів. Вісник науки та освіти. 2023. № 9 (15). С. 408-420.
2. Крулик С. А., Кізь О. Б. Теоретичний аналіз психологічних особливостей, механізмів та факторів розвитку критичного мислення у дітей молодшого шкільного віку. Colloquium-journal. 48 (241), Cześć 1. (Warszawa, Polska). 3. 84-88.
3. Крулик С. А., Кізь О. Б. Дослідження психологічних особливостей розвитку критичного мислення у дітей молодшого шкільного віку. Advanced top technology: електрон. наук. журн. № 5. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. С. 63-69.
4. Крулик С. А., Кізь О. Б. Роль учителя у розвитку критичного мислення у молодших школярів. Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. Вип. 51. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. С. 86-89.
5. Пометун О. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 192 с.
6. Тягло О. В. Досвід засвоєння критичного мислення в Новій українській школі. Філософія освіти. 2021. № 5. С. 118.
7. Утніч Р. Теорія і практика моделювання компетентнісного уроку. Дивослово. 2018. № 5. С. 12-19.